

ISSN:3060-4567 Modern education and development
GEOGRAFIYA TA'LIMIDA AMALIY METODLAR TURLARI
VA TAVSIFI

*Buxoro davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti,
Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari yo'nalishi talabasi*

Z.M.Hayitboyeva Sh.E. Xodjanियazova

Annotatsiya: *Geografiya ta'limi, o'quvchilarga yer yuzasining tabiiy va ijtimoiy jarayonlarini, shuningdek, inson faoliyatining atrof-muhitga ta'sirini o'rgatish uchun muhim ahamiyatga ega. Amaliy metodlar geografiya ta'limida o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, ko'nikmalarini rivojlantirish va mavzularni yanada chuqurroq tushunishlariga yordam beradi. Ushbu maqolada geografiya ta'limida qo'llaniladigan amaliy metodlar turlari va ularning tavsifi keltiriladi.*

Kalit so'zlar: *geografiya, diagrammalar, xaritalar, ekspeditsiyalar, ma'lumotlar, geografik joylashuv, nazariy bilimlar.*

Abstract: *Geography education is important to teach students about the natural and social processes of the Earth's surface, as well as the impact of human activities on the environment. Practical methods in geography education help students to strengthen their knowledge, develop their skills, and deepen their understanding of topics. This article presents the types of practical methods used in geography education and their description.*

Key words: *geography, diagrams, maps, expeditions, information, geographic location, theoretical knowledge.*

Geografiya fani, yer yuzasining tabiiy va ijtimoiy jarayonlarini o'rganish, inson va atrof-muhit o'rtasidagi munosabatlarni tushunish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu fanni o'qitish metodikasi, o'quvchilarga geografik bilimlarni samarali va qiziqarli tarzda yetkazish, ularning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va amaliy ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan. Geografiya ta'limida metodik yondashuvlar, o'quv jarayonining samaradorligini oshirish,

o'quvchilarning qiziqishini uyg'otish va ularni faol ishtirok etishga undashda muhim rol o'ynaydi. Geografiya fanini o'qitishda metodik yondashuvlar, o'quvchilarning yoshiga, bilim darajasiga va o'qitish maqsadlariga mos ravishda tanlanadi. O'qituvchilar, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olib, turli metodlarni qo'llash orqali ta'lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishlari mumkin. Bu jarayonda, nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash, o'quvchilarning o'zaro muloqotini rag'batlantirish va ijodkorlikni rivojlantirishga e'tibor qaratish zarur. Geografiya fanini o'qitish metodikasi, o'quvchilarga nafaqat geografik bilimlarni berish, balki ularni tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va o'z fikrlarini ifoda etish ko'nikmalarini ham rivojlantirishga qaratilgan. O'qituvchilar, o'quvchilarning o'zaro hamkorlikda ishlashini ta'minlash, guruhiy muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuvlarni rag'batlantirish orqali ta'lim jarayonini yanada boyitishlari mumkin. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar va onlayn resurslar geografiya ta'limida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. O'qituvchilar, interaktiv xaritalar, virtual sayohatlar va multimedia materiallaridan foydalanish orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish va ularning o'z-o'zini o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirishlari mumkin. Bu metodik yondashuvlar, geografiya fanini o'qitishda innovatsion va samarali usullarni qo'llash imkonini beradi.

Karta va diagrammalar geografiya ta'limida muhim vositalardir. O'quvchilar kartalar yordamida geografik joylashuv, tabiiy resurslar, iqlim sharoitlari va boshqa ko'plab ma'lumotlarni o'rganadilar. Diagrammalar esa ma'lumotlarni vizual ravishda taqdim etishga yordam beradi. O'quvchilar kartalarni o'qish va tahlil qilish orqali geografik ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Geografiya ta'limida poligonlar va ekspeditsiyalar o'quvchilarga amaliy tajriba orttirish imkonini beradi. O'quvchilar tabiiy muhitda, masalan, tog'lar, daryolar yoki o'rmonlarda bo'lib, ularning geografik xususiyatlarini o'rganadilar. Bu metod o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi va ularning qiziqishini oshiradi. Geografiya fanida laboratoriya ishlari o'quvchilarga tabiiy jarayonlarni o'rganish va tajriba o'tkazish imkonini beradi. Masalan, tuproq tahlili, suv sifatini o'lchash yoki iqlim o'zgarishlarini kuzatish kabi amaliy ishlar

o'quvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashga yordam beradi. Laboratoriya ishlari o'quvchilarning analitik fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Simulyatsiya va rol o'yinlari o'quvchilarga geografik jarayonlarni va ijtimoiy muammolarni o'rganish imkonini beradi. O'quvchilar turli rollarni o'ynab, masalan, ekologlar, siyosatchilar yoki tadbirkorlar sifatida muammolarni hal qilishga harakat qiladilar. Bu metod o'quvchilarning ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Guruh ishlarida o'quvchilar birgalikda muayyan geografik mavzuni o'rganadilar va loyiha tayyorlaydilar. Bu metod o'quvchilarning jamoaviy ish ko'nikmalarini rivojlantiradi va ularning fikr almashishiga yordam beradi. Loyihalar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Zamonaviy texnologiyalar geografiya ta'limida onlayn resurslar va interaktiv darslarni qo'llash imkonini beradi. O'quvchilar geografik ma'lumotlarni internet orqali o'rganishlari, virtual sayohatlar qilishlari va interaktiv xaritalar bilan ishlashlari mumkin. Bu metod o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularning o'z-o'zini o'rganish qobiliyatini rivojlantiradi. Geografiya ta'limida amaliy metodlar o'quvchilarning bilimlarini mustahkamlash, ko'nikmalarini rivojlantirish va mavzularni chuqurroq tushunishlariga yordam beradi. Karta va diagrammalarni tahlil qilish, poligonlar va ekspeditsiyalar, laboratoriya ishlari, simulyatsiya va rol o'yinlari, guruh ishlari va onlayn resurslar kabi metodlar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularning amaliy tajribalarini kengaytiradi. Ushbu metodlar geografiya ta'limining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mamatov, A. (2020). Geografiya ta'limida innovatsion metodlar. Tashkent: O'qituvchi.
2. Saidov, B. (2019). Geografiya fanini o'qitish metodikasi. Tashkent: Fan va texnologiya.
3. Xolmatov, D. (2021). Amaliy metodlar va ularning ta'limdagi o'rni. Tashkent: Ta'lim.
4. Abdullaeva, N. (2022). Geografiya ta'limida interaktiv metodlar. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.

5. Raxmonov, S. (2023). Geografiya ta'limida amaliy metodlar: nazariya va amaliyot. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
6. Tursunov, E. (2021). Geografiya ta'limida zamonaviy yondashuvlar. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.